
Barnfamiljernas bostadsstandard

I serien RFV ANALYSERAR publicerar Riksförsäkringsverket sammanställningar av resultat av

- utrednings- och utvärderingsarbete

I huvudsak är det frågan om mera omfattande studier av olika försäkringsområden som genomförts på RFV:s initiativ.

Publikationerna i denna serie utarbetas av olika enheter inom Riksförsäkringsverket.

I vissa slag av rapporter i denna serie kan det förekomma uttalanden som pekar på behovet av nya eller ändrade författningsbestämmelser eller rekommendationer på något område. Med anledning av sådana uttalanden tar Riksförsäkringsverket sedan i särskild ordning upp frågan om att ge ut nya eller ändrade författningar och allmänna råd på området. Uttalanden i rapporterna har således ingen självständig ställning som går utöver innehållet i gällande författningar och allmänna råd.

Utgivare: Enheten för analys

Upplysningar: Joakim Pettersson
tel 08-786 94 20

Skriftserier som ges ut av Riksförsäkringsverket:

RFV Föreskriver (RFFS)	Författningar med bindande föreskrifter
RFV Allmänna råd (RAR)	Allmänna råd om tillämpningen av författningar
RFV Vägledning	Beskrivning av författningsbestämmelser, allmänna råd, förarbeten, rättspraxis, exempel och kommentarer
RFV Analyserar	Resultat av utrednings- och utvärderingsarbete
RFV Anser	Tolkningar av rättsläget, uttalande om verkets åsikt i olika frågor och framställningar till regeringen
RFV Informerar	Redovisning av statistik, upplysningar om regler, rutiner och praxis.
RFV Redovisar	Försäkringsanalyser och rapporter av mer begränsad omfattning.

Beställ hos: Riksförsäkringsverkets Kundtjänst Tfn 08-556 799 29

Fax 08-718 29 90

E-post: rfv@ontime.se eller på Internet www.rfv.se

Tryck: Sjuhäradsbygdens tryckeri 2004.

Förord

Bostadsbidraget syftar dels till att minska de ekonomiska skillnaderna mellan familjer med och utan barn, dels till att ge inkomstsvaga hushåll möjlighet att efterfråga tillräckligt rymliga bostäder. Bostadsbidraget lämnas till ungdomar mellan 18 och 29 år samt till barnfamiljer. Föreliggande studie undersöker barnfamiljernas bostadsstandard och boendeekonomi. Det huvudsakliga syftet är att jämföra bostadsstandarderna för barnfamiljer med och utan bostadsbidrag.

I rapporten redovisas bland annat utvecklingen av andelen barnfamiljer med bostadsbidrag, barnfamiljernas utrymmesstandard, hur stor andel som är trångbodda och boendekostnadens andel av disponibel inkomst. Rapporten är en återrapportering av ett regeringsuppdrag som gavs till Riksförsäkringsverket i maj 2004. Rapporten är skriven av Joakim Pettersson på enheten för analys.

Carl-Göran Högås
Chef för enheten för analys

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	9
<i>Uppdraget.....</i>	<i>10</i>
<i>Upplägg och disposition.....</i>	<i>11</i>
Bakgrund	12
<i>Bostadsbidraget.....</i>	<i>12</i>
<i>Nuvarande regler .....</i>	<i>12</i>
<i>Bostadsbidragets effekter.....</i>	<i>16</i>
<i>Bostadsstandard .....</i>	<i>18</i>
Beskrivning av hushållen i undersökningen	20
Hur bor barnfamiljer med och utan bostadsbidrag?.....	25
<i>Boendeform .....</i>	<i>25</i>
<i>Utrymmesstandard .....</i>	<i>28</i>
<i>Boende och hushållsekonomi .....</i>	<i>35</i>
Avslutande diskussion.....	40
Referenser	43

Sammanfattning

Regeringen har givit RFV i uppdrag att redovisa bostadsstandarden för barnfamiljer med och utan bostadsbidrag. I uppdraget ingick även att redovisa netto-boendekostnad för barnfamiljer med bostadsbidrag samt att jämföra barnfamiljernas disponibla inkomst i förhållande till bostadskostnaderna. Redovisningen skulle innehålla jämförelser mellan olika familjetyper och belysa utvecklingen över tid.

I syfte att besvara dessa frågeställningar har statistik från SCB:s undersökning Hushållens ekonomi (HEK) analyserats. Eftersom uppdraget gick ut på att jämföra barnfamiljer med och utan bostadsbidrag räckte inte RFV:s register till då dessa endast innehåller uppgifter om hushåll med bostadsbidrag.

Rapporten visar att barnfamiljer med bostadsbidrag har mindre yta och färre rum per person. Barnfamiljer med bostadsbidrag är också i högre utsträckning trångbodda. I synnerhet gäller detta sammanboende föräldrar. Regeländringar och den ekonomiska utvecklingen under slutet av 1990-talet och början av 2000-talet har inneburit att det är färre hushåll som får bostadsbidrag. Gruppen sammanboende med bostadsbidrag har minskat mer radikalt än gruppen ensamstående med bostadsbidrag. Den grupp sammanboende som fortfarande får bostadsbidrag är en grupp med en mycket svag ekonomi och en relativt stor andel av dem är trångbodda. Detta är dock en till antalet liten grupp.

Rent generellt är trångboddhet inget utbrett problem för barnfamiljer i Sverige. Endast 3 procent av barnfamiljerna utan bostadsbidrag var trångbodda år 2002. Motsvarande siffra för barnfamiljer med bostadsbidrag var 7 procent.

Studien visar vidare att barnfamiljer med bostadsbidrag inte bor i vare sig dyrare eller billigare bostäder än hushåll utan bostadsbidrag. De lägger därmed en betydligt större andel av sin disponibla inkomst på boendet.

Resultaten visar också att barnfamiljer med bostadsbidrag nästan uteslutande bor i hyresrätt, 8 av 10 har denna boendeform. En majoritet av barnfamiljerna utan bostadsbidrag bor i egna småhus. Barnfamiljer med bostadsbidrag saknar i stor utsträckning det kapital som är nödvändigt för att köpa sig en egen bostad.

Den slutsats som dras i denna rapport är att hushåll med svag ekonomi – vare sig de får bostadsbidrag eller ej – i princip är hänvisade till hyresmarknaden.

På hyresmarknaden är hushållets möjligheter att påverka sin egen boendekostnad begränsad. Ett hushåll med god ekonomi kan i högre utsträckning välja boendeform och har därmed större möjligheter att också påverka sin egen boendekostnad. Vidare tycks bostadsbidragets inverkan på barnfamiljernas bostadsstandard vara begränsad. Det går dock inte att utesluta att bostadsbidraget har betydelse för bostadsstandarden för de familjer med allra sämst ekonomi. Det möjliggör för dessa att välja en något större hyreslägenhet än vad som varit fallet om bostadsbidrag ej fanns.

Inledning

Ett mål med svensk bostadspolitik är att alla ska ha tillgång till rymliga bostäder med god standard. Följande formulering från proposition 1967:100 får sammanfatta det allmänna målet med bostadspolitiken: ”Samhällets mål för bostadsförsörjningen skall vara att hela befolkningen skall beredas sunda, rymliga, välplanerade och ändamålsenligt utrustade bostäder av god kvalitet till skäligena kostnader”. Hur stor en rymlig bostad är och vad som är god boendekvalitet är emellertid inte på förhand givet utan normerna för detta förändras över tid. I början av 1900-talet var det vanligt att stora familjer bodde i små lägenheter med låg sanitär och teknisk standard. Som trångbott räknades då det hushåll som inhyste mer än två boende per rum, köket inräknat (Popoola 1999). För att ett hushåll i en lägenhet med ett rum och kök skulle räknas som trångbott krävdes enligt denna definition att hushållet hade fem boende eller fler. Med denna norm var 25 procent av ettorna och 13 procent av tvåorna överbefolkade år 1913. För att komma tillrätta med en del av de problemen den låga boendestandarden medförde infördes under 1930- och 40-talet bland annat statligt subventionerade lån, reglerade hyror och bostadsbidrag till låginkomsttagare och pensionärer. Under 1960- och 1970-talet kännetecknades den svenska bostadspolitiken av ett kraftigt ökat nybyggande. Ambitionen var att bygga en miljon bostäder på tio år. Under 1970-talet uppstod emellertid problem med outhyrda lägenheter i hyreshus delvis som en följd av ett ökat byggande av småhus. Under 1980-talet infördes olika förbättringsprogram för att modernisera en del av det befintliga bostadsbeståndet och mot slutet av 80-talet ökade åter bostadsbyggandet och nådde år 1990 historiskt höga nivåer.

Skattereformen år 1991 och omläggningen till låginflationspolitik innebar dels mindre förmånliga villkor för att låna pengar, dels att realräntan steg vilket medförde kraftigt höjda boendekostnader. I kombination med den djupa lågkonjunktur som präglade 1990-talets första hälft, med rekordhög arbetslöshet som följd, fick dessa förändringar kraftiga återverkningar på den svenska bostadsmarknaden. Privata och kommunala bostadsföretag blev stående med outhyrda lägenheter, priserna på fastigheter rasade och många högt belånade bostadsrättsföreningar gick i konkurs. Ett stort antal familjers privatekonomi raserades och beroendet av bostads- och socialbidrag ökade kraftigt. År 1995 fick nästan 600 000 svenska hushåll bostadsbidrag, en ökning med närmare 80 procent jämfört med år 1991 (Boverket 2000, RFV 2001). Antalet hushåll med socialbidrag, eller ekonomiskt bistånd som det numera kallas, nådde sin toppnotering år 1996 då närmare 400 000 hushåll fick detta bidrag någon gång under året (Socialstyrelsen 2002). Återhämtningen i svensk eko-

nomi, som tog fart under 1990-talets sista år, innebar minskad arbetslöshet, stigande inkomster och fallande räntor vilket i sin tur ledde till ökad efterfrågan på bostäder, i synnerhet i storstadsområdena, och minskat behov av bostadsbidrag och ekonomiskt bistånd.

Vid 2000-talets början kan det konstateras att en hög andel av de svenska hushållen – i internationell jämförelse – bor i rymliga bostäder av hög kvalitet. Det finns dock problem på den svenska bostadsmarknaden. Den låga nyproduktionen av bostäder under 1990-talet har givit upphov till bostadsbrist och kraftigt stigande bostadsrätts- och huspriser i landets tillväxtregioner. Likaså är boendesegregationen ett stort samhällsproblem (SOU 1997). Även problem med hemlöshet och vräkningar samt svårigheter att komma tillbaka på hyresmarknaden efter en vräkning har uppmärksamats (Nilsson och Flyghed 2004, Socialstyrelsen 2000, ESO 1999).

Bostadsbidraget – som står i fokus i denna rapport – är en del såväl av den ekonomiska familjepolitiken som av den svenska bostadspolitik. Bidraget lämnas till ekonomiskt svaga barnfamiljer samt ungdomar mellan 18 och 29 år. Syftet med bidraget är för det första att – som en del av den ekonomiska familjepolitiken – minska de ekonomiska skillnaderna mellan familjer med och utan barn. För det andra ska bidraget – som en del av bostadspolitik – ge ekonomiskt svaga hushåll möjlighet att efterfråga rymliga bostäder med god standard.

Uppdraget

Riksförsäkringsverket (RFV) har fått i uppdrag av regeringen att utreda barnfamiljernas bostadsstandard och eventuella skillnader mellan familjer med och utan bostadsbidrag:

”Regeringen uppdrar åt Riksförsäkringsverket att i samverkan med Boverket redovisa bostadsstandard för barnfamiljer med och utan bostadsbidrag. Även nettobostadskostnad för barnfamiljer med bostadsbidrag skall redovisas. Redovisningen skall innehålla jämförelse mellan olika familjetyper och belysa utvecklingen över tid. Därutöver skall redovisningen innehålla en jämförelse av barnfamiljernas disponibla inkomst i förhållande till bostadskostnad.

Redovisning skall överlämnas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 1 november 2004.”

Upplägg och disposition

Denna rapport är RFV:s svar på det uppdrag som finns återgivet ovan. Tyngdpunkten i denna studie ligger således på den andra delen av bostadsbidragets målformulering, det vill säga att studera inkomstsvaga hushålls möjligheter att efterfråga rymliga bostäder med god standard. Denna problematik belyses genom att med beskrivande statistik jämföra bostadsstandard och boendekostnad för barnfamiljer med och utan bostadsbidrag. Redovisningen innehåller jämförelser mellan olika familjetyper och regioner samt jämförelser av barnfamiljernas disponibla inkomst i förhållande till bostadskostnad. I denna studie avgränsas bostadsstandard till att gälla utrymmesstandard. Detta på grund av att projektets tidsramar inte medgav insamling av ytterligare data som skulle kunna komplettera bilden. En diskussion och problematisering kring vad god bostadsstandard är och vilka aspekter som detta begrepp inrymmer följer i bakgrundskapitlet.

Rapporten inleds med en beskrivning av bostadsbidraget – de politiska målsättningarna med bidraget, dess konstruktion och viktigare regeländringar samt de effekter bidraget kan ge upphov till. Därefter följer en diskussion om begreppet bostadsstandard samt en genomgång av tidigare studier kring svenska barnfamiljers boende. Efter en kort beskrivning av det datamaterial som används i studien följer en statistisk beskrivning av boendet för barnfamiljer i Sverige med och utan bostadsbidrag.

Bakgrund

I detta avsnitt ges en översiktlig beskrivning av bostadsbidraget samt en diskussion kring begreppet boendestandard.

Bostadsbidraget

Bostadsbidraget infördes för första gången på 1930-talet. Syftet var då att genom ekonomiskt stöd till hushållen bidra till en större efterfrågan på bostäder – och därmed hålla uppe den ekonomiska aktiviteten inom byggsektorn – samt att ge hushåll med låga inkomster möjlighet att efterfråga rymliga bostäder med god standard (SOU 1995). Det huvudsakliga syftet numer är – utöver det bostadspolitiska – att utjämna ekonomisk standard mellan familjer med och utan barn. Då bostadsbidraget är behovsprövat utjämnar det även de ekonomiska skillnaderna inom barnfamiljskollektivet, i första hand mellan olika inkomstgrupper men det sker också en omfördelning från sammanboende till ensamstående föräldrar (RFV 2003).

Nuvarande regler

Bostadsbidraget utbetalas till barnfamiljer samt ungdomar mellan 18 och 29 år. Storleken på bidraget avgörs av fyra olika faktorer:

- a) hushållets sammansättning, dvs. antalet vuxna och antalet barn,
- b) bostadskostnaden
- c) hushållets inkomster
- d) bostadsytan.

Bidraget består av två delar, dels en del som avser bostadskostnaden, dels ett särskilt bidrag för hemmavarande barn. Familjer med barn som bara bor hemma ibland, så kallade umgängesbarn, har bara rätt till bidraget för bostadskostnaden.¹

Det utbetalade bostadsbidraget är preliminärt och baseras på hushållets uppskattade inkomst för kalenderåret. Det slutliga bidraget bestäms då det finns ett taxeringsbeslut. Därefter kan hushållet antingen få en tilläggsutbetalning –

---

¹ Fokus för denna rapport är barnfamiljernas situation. Av denna anledning beskrivs reglerna i bostadsbidraget främst med avseende på hushåll med barn.

om det preliminära bidraget var lägre än det slutliga – eller betala tillbaka – om det preliminära bidraget var högre än det slutliga.

Av tabell 1 framgår grunderna för beräkning av bostadsbidragets storlek. Beroende på antalet hemmavarande barn får hushållet ett särskilt bidrag. För bostadskostnader under 2 000 kronor i månaden betalas inget bostadsbidrag. För bostadskostnader över 2 000 kronor per månad men under en övre gräns – som beror på antalet hemmavarande barn – betalas maximalt 75 procent av kostnaden. För bostadskostnader därutöver upp till den övre gränsen betalas 50 procent av bostadskostnaden. Bostadskostnader som ligger över den övre gränsen ger inte rätt till bostadsbidrag. Kostnader som avser bostadsytor som överstiger den fastställda gränsen för den maximala bostadsytan bortses ifrån vid beräkning av bostadsbidraget.

Bostadskostnaden beräknas på olika sätt beroende på boendeform. För hyresrätt utgörs den av hyran samt eventuellt tillkommande kostnader för uppvärmning m.m. För bostadsrätt är boendekostnaden avgiften till bostadsrättsföreningen, eventuellt tillkommande kostnader för uppvärmning m.m. plus 70 procent av de räntekostnader som avser boendet. Vid beräkning av räntekostnaden ska skuldbeloppet minskas med tre procent. För eget småhus beräknas boendekostnaden som 70 procent av räntekostnaderna på en skuld som minskats med tre procent, fastighetsskatten plus en schablon för uppvärmnings- och driftskostnaderna.

Tabell 1 Belopp för beräkning av bostadsbidragets storlek (Kr/mån, gällande regler sep. 2004)

	<i>Särskilt bidrag (kr/mån)</i>	<i>Bostadsbidrag: 75 % av bostads-kostnaden i intervallet:</i>	<i>Bostadsbidrag: 50 % av bostads-kostnaden i intervallet:</i>	<i>Maximal bostadsyta för vilken bostads-kostnaden beräknas:</i>
Hushåll med 1 barn	600 kr	2 000–3 000 kr	3 001–5 300 kr	80 kvm
Hushåll med 2 barn	900 kr	2 000–3 300 kr	3 301–5 900 kr	100 kvm
Hushåll med 3 barn	1 200 kr	2 000–3 600 kr	3 601–6 600 kr	120 kvm
Hushåll med 4 barn	1 200 kr	2 000–3 600 kr	3 601–6 600 kr	140 kvm
Hushåll med 5 barn eller fler	1 200 kr	2 000–3 600 kr	3 601–6 600 kr	160 kvm

Inkomstgränserna för maximalt bostadsbidrag skiljer sig mellan ensamstående och sammanboende föräldrar. För ensamstående räknas 20 procent av den bidragsgrundande årsinkomst som överstiger 117 000 kronor av från det belopp som räknats fram enligt reglerna i tabellen. För gifta sammanboende är inkomstgränsen 58 500 kronor för var och en av dem. Dessa regler innebär att ensamstående i allmänhet får högre bostadsbidrag än sammanboende även om hushållets sammanräknade inkomster är desamma. Detta kan enklast illustreras med ett räkneexempel.

I tabell 2 nedan redovisas tre hushåll, samtliga med en bidragsgrundande inkomst på 160 000 kr per år. Hushåll 1 består av en ensamstående med två barn, hushåll 2 och 3 består av sammanboende med två barn. Den enda skillnaden mellan hushåll 2 och 3 är fördelningen av den totala inkomsten mellan de sammanboende personerna. Samtliga tre hushåll har en bostadskostnad på 5 900 kronor i månaden och en lägenhet på 100 kvadratmeter.

Tabell 2 Räkneexempel bostadsbidrag

	<i>Hushåll 1: Ensamstående med 2 barn</i>	<i>Hushåll 2: Sammanboende med 2 barn</i>	<i>Hushåll 3: Sammanboende med 2 barn</i>
Hushållets bidragsgrundande årsinkomst	160 000 kr	160 000 kr	160 000 kr
varav person 1:	160 000 kr	160 000 kr	110 000 kr
varav person 2:	–	0 kr	50 000 kr
Månadshyra	5 900 kr	5 900 kr	5 900 kr
Bostadsyta	100 kvm	100 kvm	100 kvm
Bostadsbidragsberäkning			
Särskilt bidrag:	900 kr	900 kr	900 kr
Bostadsbidrag:	2 275 kr	2 275 kr	2 275 kr
Avdrag för inkomst över gräns:	-717 kr	-1 692 kr	-858 kr
Bostadsbidrag per månad (avrundas neråt till närmaste 100-tal)	2 400 kr	1 400 kr	2 300 kr

Som tabellen visar är bostadsbidraget 1 000 kronor lägre för hushåll 2 jämfört med hushåll 1. Mellan hushåll 1 och 3 är skillnaden bara 100 kronor. Av denna beräkning kan det konstateras att reglerna i bostadsbidraget medför att sammanboende med mycket ojämnt fördelade inkomster får lägre bidrag i förhållande till ensamstående och sammanboende med låga men någorlunda jämnt fördelade inkomster.

De nuvarande reglerna med individuell inkomstprövning för sammanboende infördes år 1997. Syftet med regeländringen var dels att minska statens kostnader för bostadsbidraget, dels att minska antalet hemarbetande kvinnor och män genom att stimulera till förvärvsarbete och minska marginaleffekterna för sammanboende personer med låga inkomster.² De nya reglerna medförde att många sammanboende eller gifta helt miste eller fick minskat bostadsbidrag. Mellan år 1996 och 1997 minskade antalet sammanboende barnhushåll med bostadsbidrag med 70 000 – från 175 000 till 105 000 (RFV 2001). Genom denna regeländring har bostadsbidraget alltmer kommit att få karaktä-

² För de politiska motiven bakom regeländringen se Proposition 1995/96:186 och SOU (1995).

ren av ett ekonomiskt stöd till ensamstående föräldrar. Vid jämförelser av bostadsbidragshushåll över tid är det viktigt att ha detta i åtanke. Då gränserna för vem som får bostadsbidrag förändras blir gruppens sammansättning en annan, detta gör att jämförelser över tiden kan bli missvisande.

Bostadsbidragets effekter

Syftet med bostadsbidraget är – som kort nämndes ovan – dels ekonomisk omfördelning mellan hushåll med och utan barn och mellan hushåll med olika ekonomisk standard, dels att göra det möjligt för låginkomsthushåll att efterfråga tillräckligt rymliga bostäder. Det är emellertid inte så att bostadsbidraget enbart ger de effekter som det är avsett att ge. Enström och Turner (2001) ger exempel på några effekter som bostadsbidraget kan ge upphov till. Till de positiva effekterna hör: 1) Sänkta relativpriser – och därmed ökad efterfrågan – på bostäder för låginkomsthushåll. 2) Omfördelningseffekter genom minskade inkomstskillnader. 3) Ökad efterfrågan på bostäder vilket ger positiva effekter på sysselsättningen i byggsektorn. Till de negativa effekterna kan räknas: 4) Ökade byggkostnader på grund av kapitaliseringseffekter.³ 5) Ökade hyror och/eller bostadspriser. 6) Marginaleffekter som ger fattigdomsfällor.

Fokus i denna rapport ligger på punkten 1, dvs. att studera hur bostadsbidraget, genom att sänka relativpriserna på bostäder för låginkomsthushåll, påverkar dessa hushålls möjligheter att efterfråga tillräckligt stora bostäder. De övriga punkterna ska bara kort nämnas utifrån tidigare genomförda studier.

Angående punkt 2 konstaterades i RFV (2003) att den ekonomiska familjepolitiken sammantaget har en mycket stor betydelse för barnfamiljerna i Sverige. Framför allt gäller detta ensamstående föräldrar där de olika ekonomiska familjestöden stod för en betydande del av hushållets disponibla inkomst.⁴ För ensamstående med ett barn var andelen i genomsnitt 18 procent, för ensamstående med två barn eller fler var motsvarande andel 31 procent. För

---

³ Med kapitaliseringseffekter menas att bostadsproducenterna anpassar byggkostnaderna efter den betalningsförmåga som bostadsbidraget tillskapar. Bostadsbidraget kapitaliseras således i högre byggkostnader. Hur stor denna effekt är beror på bidragens storlek och produktionens priskänslighet.

⁴ Den ekonomiska familjepolitikens mest omfattande delar är föräldraförsäkringen (föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning), barnbidraget, bostadsbidraget, underhållsstöd samt vårdbidraget. Subventionerade tjänster såsom barnomsorg, skola, tandvård och sjukvård räknas här inte in.

sammanboende var de ekonomiska stödets betydelse mindre men dess andel av disponibel inkomst ökar med antalet barn. Sammantaget visade studien att den ekonomiska familjepolitiken minskade de totala inkomstskillnaderna i samhället med fyra procent. Det konstaterades att merparten av denna minskning var riktad till hushållen med de lägsta inkomsterna via de behovspröva- de bidragen, av vilka bostadsbidraget är det viktigaste.

Huruvida bostadsbidragen påverkar sysselsättningen i byggsektorn (punkt 3) finns det inga aktuella empiriska studier kring. Effekten beror på bidragets storlek och omfattning samt i vilken grad det går till konsumtion av bostäder eller till annan konsumtion. Därutöver beror sysselsättningseffekterna på i vilken utsträckning bostadsbidraget kapitaliseras genom ökade byggkostnader (punkt 4) som därmed ger upphov till högre hyror och/eller bostadspriser (punkt 5). Enström och Turner (2001) gör bedömningen att kapitaliseringseffekterna är mycket små på den svenska bostadsmarknaden. Ett skäl till detta är att hyressättningen är reglerad genom det s.k. bruksvärdessystemet. Fastighetsägare kan således inte höja hyrorna i ett område med hänvisning till att de boende kompenseras genom ökade bostadsbidrag. Författarna framhåller även att de bidragsberättigade hushållen är spridda över bostadsbeståndet. Det är i allmänhet endast en mindre andel av de boende i ett område som får bostadsbidrag. En konsekvens av detta är att en hyreshöjning till största delen får bäras av de boende. Författarna utesluter dock inte att bostadsbidraget kan medverka till att förhindra hyressänkningar i oattraktiva och bidragstunga områden. De framhåller att mer forskning kan behövas för att studera detta. Likaså saknas studier kring hur byggkostnader och hyror påverkas för de delar av bostadsmarknaden där en mycket stor andel är potentiellt berättigade till bostadsbidrag, framför allt gäller detta studentbostäder. Att bostadsbidraget inte påverkar småhuspriser går inte att helt utesluta, det är emellertid en låg andel av de boende i småhus som är berättigade till bostadsbidrag. För att bli beviljad kredit för köp av bostad krävs i allmänhet en inkomst som ligger över den gräns som gör att man är berättigad till bostadsbidrag.

Alla inkomstprövade bidrag ger upphov till marginaleffekter, vilket då gäller även bostadsbidraget (punkt 6). Marginaleffekten visar hur stor del av en inkomstökning som hushållet får behålla. Om en ökad arbetsinkomst leder till ökade skatteutgifter, minskade bidrag och höjda inkomstbaserade utgifter så att den disponibla inkomsten inte alls påverkas är marginaleffekten 100 procent. Om hela inkomstökningen tillfaller hushållet är marginaleffekten 0 procent. De resultat som redovisades i utredningen "Ur fattigdomsfällan" (SOU 2001) visade att ett stort antal föräldrar möter mycket höga marginaleffekter. De genomsnittliga marginaleffekterna varierade mellan olika familjetyper. Högst var de för ensamstående med barn, omkring 58 procent. För samman-

boende med barn var motsvarande siffra mellan 46 och 49 procent, beroende på antalet barn. Högst är marginaleffekterna för hushåll med riktigt låga inkomster. En betydande del av dessa marginaleffekter beror på bostadsbidraget. Bostadsbidragets negativa effekter föranledde utredningen att föreslå minskad inkomstprövning inom familjepolitikens område, bl.a. föreslogs slopat bostadsbidrag och införandet av ett ensamförälderstöd.

Bostadsstandard

Innan resultaten kring barnfamiljers *bostadsstandard* redovisas bör begreppet diskuteras något. Vad är god bostadsstandard och vad är dålig standard? Som nämdes i inledningen är bostadsstandard i någon mån ett relativt begrepp vars innebörd förändras något över tid. Vad som räknades som en rymlig bostad för en barnfamilj för hundra år sedan räknas med största sannolikhet som alltför liten i dag. Även aspekter som hög teknisk standard, vacker och funktionell inredning och vad som är ett bra läge förändras över tid.

Dessutom kan god bostadsstandard delvis betraktas som något personligt och i viss mån subjektivt. Vad som upplevs som god bostadsstandard för den ene är låg standard för den andre. Preferenser, förväntningar, vanor, ekonomi, personliga och familjespecifika förhållanden och behov är av stor betydelse för hur bra en viss bostad fungerar och hur den upplevs.

Icke desto mindre finns det objektiva och allmängiltiga kriterier för vad som kan anses vara en acceptabelt god bostadsstandard. En bostad som inte skyddar mot väder och vind, som inte ger något som helst skydd mot tjuvar och inkräktare eller som är hälsoskadlig och ger upphov till sjukdomar kan inte betraktas som en god bostad. Ingen kan på allvar hävda att de bostäder som kännetecknar kåkstäder och slumområden i tredje världen erbjuder god bostadsstandard.

Tidigare studier avseende bostadsstandarden i Sverige har kommit fram till slutsatsen att svenska hushåll har en i internationell jämförelse hög *utrymmesstandard*. Genomsnittlig bostadsyta per person är ca 50 kvadratmeter (Enström och Turner, 2001). Likaså är den tekniska standarden relativt hög och jämnt fördelad över befolkningen.

Bostadsstandard kan emellertid inte begränsas till att enbart gälla utrymmesstandard och teknisk standard om begreppet ska ge en helhetsbild över standarden och kvaliteten i boendet. Det är exempelvis en faktisk skillnad på en trea på 80 kvadratmeter i ett attraktivt läge centralt i Stockholm och en lika stor trea i ett problemfyllt och slitet förortsområde, även om båda har samma

tekniska standard. Skillnaden behöver inte nödvändigtvis ligga i själva bostaden utan i den boendemiljö som präglar bostadsområdet. Tidigare utredningar har visat att svensk bostadsmarknad kännetecknas av boendesegregering och Storstadskommittén konstaterade i ett betänkande att de minst attraktiva bostadsområdena i mycket stor utsträckning befolkades av arbetslösa och de som var mer eller mindre permanent utslagna från arbetsmarknaden (SOU 1997). I dessa områden ligger de genomsnittliga inkomsterna betydligt under genomsnittet för befolkningen som helhet. Storstadskommittén påpekade vidare att det utanförsskap som segregationen ger upphov till bland annat kan medverka till sämre uppväxtvillkor för barnen, mer utbredda sociala svårigheter och problem med vandalism, missbruk och kriminalitet.

I en mer utvidgad syn på boendestandard bör aspekter som närmiljö, kriminalitet, sociala problem i området, tillgången till – och kvaliteten på – skolor och social omsorg, kommunikationer etcetera vägas in. Det finns ett flertal studier där man empiriskt studerat olika hushålls preferenser och värderingar vad avser boendet (se t.ex. Werner 2003 och Atterhög 2003). Studierna är sinsemellan olika men faktorer som återkommer som viktiga i flera studier är läge, storlek, att området upplevs tryggt och lugnt och närhet till service och matbutik. Föga förvånande skiljer sig preferenserna beroende på var i livscykeln man befinner sig. Barnfamiljer önskar i högre utsträckning än andra bo i småhus med äganderätt med närhet till natur, barnomsorg, skolor och annan service. För yngre ensamstående är centrala lägen med närhet till kultur och nöjesliv viktigare.

Denna del om bostads- och boendestandard syftade till att problematisera begreppet bostadsstandard, inte till att definiera det eller till att ge en fullödig bild av svenska hushålls boendestandard utifrån tidigare studier. I den följande delen av rapporten som huvudsakligen består av deskriptiv statistik är det främst utrymmesstandard som studeras. Det är viktigt att vara medveten om denna avgränsning av problematiken vid tolkningen av resultaten.

Beskrivning av hushållen i undersökningen

Undersökningen bygger på data från SCB:s undersökning Hushållens ekonomi, HEK (se SCB 2004). HEK görs bland ett urval av befolkningen och populationen är samtliga hushåll och individer som var folkbokförda i landet någon gång under undersökningsåret. Urvalet görs på individer som är 18 år eller äldre och alla personer som tillhör urvalspersonens hushåll ingår i undersökningen. År 2002 var antalet urvalspersoner 18 800 och bortfallet ca 30 procent. Datainsamlingen sker dels genom en telefonintervju, dels genom insamling av uppgifter från administrativa register. Vid intervjun ställs bland annat frågor om hushållets sammansättning, sysselsättning, arbetstid och boende.

Med hushåll avses i denna rapport kosthushåll. Kosthushållet utgörs av alla personer som bor i samma bostad och har gemensam ekonomi och kosthushållning. I ett kosthushåll ingår också hemmavarande barn som är 19 år eller äldre och personer som är folkbokförda på adressen men som tillfälligt studerar, gör militärtjänstgöring eller arbetar på annan ort.

Hushållen är i denna studie indelade i olika hushållstyper beroende på antalet barn i hushållet som är 0 till 19 år samt om föräldrarna är ensamstående eller sammanboende/gifta. Denna indelning innebär att ett hushåll som definieras som exempelvis ensamstående med ett barn kan innehålla även kvarboende barn som är 20 år eller äldre. I alla beräkningar och analyser tas dock hänsyn till samtliga personer i hushållet. Hushåll som endast har kvarboende barn över 20 år studeras inte i denna rapport. I tabellen nedan framgår antalet hushåll i urvalet i respektive hushållstyp. Det uppräknade antalet är en skattning av det totala antalet hushåll i Sverige utifrån urvalet. Det uppräknade antalet stämmer relativt väl överens med de uppgifter som finns i registret över totalbefolkningen (RTB).

Tabell 3   Antal olika hushållstyper i undersökningen år 2002

	<i>Antal barn- hushåll i HEK år 2002</i>	<i>Uppräknat antal år 2002</i>
Ensamstående med ett barn 0–19 år (E1)	479	155 100
Ensamstående med två barn 0–19 år eller fler (E2+)	469	117 000
Gifta/sambo med ett barn 0–19 år (G/S1)	1 619	292 300
Gifta/sambo med två barn 0–19 år (G/S2)	1 990	382 900
Gifta/sambo med tre barn 0–19 år eller fler (G/S3+)	1 038	172 700
Totalt	5 595	1 120 000

Källa: HEK 2002 (SCB)

För att möjliggöra jämförelser över tid används HEK-undersökningen för år 1991 och åren 1995 till 2002.

I tabell 4 redovisas andelen respektive antalet hushåll som fick bostadsbidrag någon gång under år 2002. Medelvärdet och median för utbetalat årsbelopp redovisas också. Det utbetalade beloppet är det preliminära bostadsbidraget, det slutliga bostadsbidraget som är korrigerat mot taxerad inkomst saknas det uppgifter om i HEK.

Som framgår av tabellen uppskattas utifrån HEK att det var drygt 210 000 barnhushåll som fick bostadsbidrag någon gång under år 2002. (Denna siffra överensstämmer relativt väl med det faktiska antalet hushåll som ges av en analys av RFV:s register.) Detta antal motsvarar 19 procent av alla barnhushåll. Störst andel med bostadsbidrag återfinns bland ensamstående föräldrar. Av de ensamstående med ett barn fick nästan hälften bostadsbidrag, av de ensamstående med två barn eller fler är motsvarande siffra två tredjedelar. För de gifta/sammanboende är andelen med bostadsbidrag relativt låg men andelen ökar med antalet barn.

Tabell 4   **Antal och andel av respektive hushållstyp som fick bostadsbidrag någon gång under år 2002 samt genomsnittligt belopp i kronor per år för hushåll med bostadsbidrag**

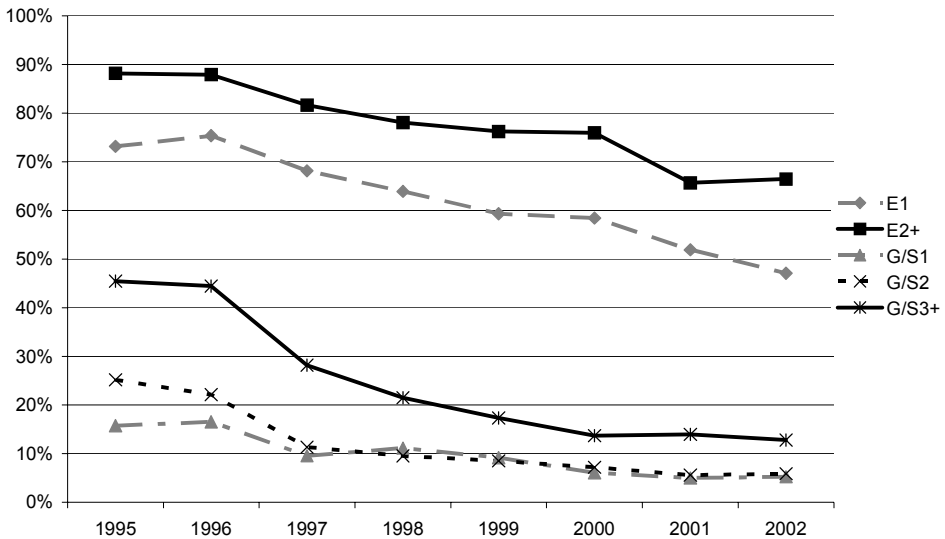
<i>Hushållstyp</i>	<i>Andel med BoB, %</i>	<i>Skattat antal hushåll med BoB</i>	<i>Medelvärde (belopp kr/år)</i>	<i>Median (belopp kr/år)</i>
E1	47	73 000	13 190	12 600
E2+	66	77 700	20 560	21 500
G/S1	5	15 300	12 330	10 500
G/S2	6	22 500	12 750	9 600
G/S3+	13	22 100	19 170	16 800
Alla barnhushåll	19	210 600	16 430	14 800

Källa: HEK 2002 (SCB), RFV:s bearbetningar.

Figur 1 visar hur andelen hushåll med bostadsbidrag har utvecklats under perioden 1995 till 2002. Det framgår tydligt att andelen hushåll med bostadsbidrag minskat över hela perioden, detta gäller främst för de sammanboende. Minskningen har emellertid skett från en historiskt sett hög nivå. År 1995 fick nästan 40 procent av barnhushållen bostadsbidrag någon gång under året. Några år tidigare, år 1991, var motsvarande andel 25 procent.

För sammanboende är en viktig förklaring till minskningen av andelen hushåll med bostadsbidrag regeländringen år 1997 som innebar individualiserad inkomstprövning. En annan orsak – som gäller samtliga grupper – är stigande hushållsinkomster på grund av löneökningar och minskad arbetslöshet samtidigt som inkomstgränserna i bostadsbidraget varit oförändrade (RFV 2001).

Figur 1 Andelen hushåll i respektive hushållstyp som fick bostadsbidrag någon gång under året. Perioden 1995–2002

Källa: HEK 1995–2002 (SCB), RFV:s bearbetningar.

Tabell 5 redovisar samma uppgifter som tabell 4, dock ej uppdelat på familjetyper utan på region. Den regionindelning som här används är H-region.⁵ Det framgår av tabellen att andelen bostadsbidragshushåll är högst i Malmö/Lund/Trelleborg samt i Göteborg. Lägst är andelen i glesbygden. Studeras den för tabellen bakomliggande statistiken lite noggrannare finner man att 80 procent av bostadsbidragsmottagande barnhushåll finns i de tre storstadsregionerna plus de större städerna, av det totala antalet barnhushåll är det 74 procent som bor i dessa regioner. De regionala skillnaderna beror främst på skillnader i inkomst, boendeform, boendekostnad och familjesammansättning.

⁵ H1: Stockholm/Södertälje
 H3: Större städer (mer än 90 000 inv. inom 30 km radie från kommuncentrum)
 H4: Mellanbygden (mer än 27 000 men mindre än 90 000 inv. inom 30 km radie från kommuncentrum samt mer än 300 000 inv. inom 100 km radie från samma punkt)
 H5: Tätbygden (mer än 27 000 men mindre än 90 000 inv. inom 30 km radie från kommuncentrum samt mindre än 300 000 inv. inom 100 km radie från samma punkt)
 H6: Glesbygden (Kommuner med mindre än 27 000 inv inom 30 km radie)
 H8: Göteborg
 H9: Malmö/Lund/Trelleborg

Tabell 5   **Antal och andel i olika regioner som fick bostadsbidrag någon gång under år 2002 samt genomsnittligt belopp i kronor per år för hushåll med bostadsbidrag**

<i>H-REGION</i>	<i>Andel med BoB, %</i>	<i>Skattat antal hushåll med BoB</i>	<i>Medelvärde (belopp kr/år)</i>	<i>Median (belopp kr/år)</i>
Stockholm	18	41 600	16 470	14 400
Större städer	20	84 500	16 230	15 300
Mellanbygden	14	26 200	15 770	12 100
Tätbygden	19	10 800	17 120	14 400
Glesbygden	12	6 000	12 780	7 700
Göteborg	24	25 800	17 470	16 800
Malmö/Lund/Trelleborg	25	15 800	17 640	15 400
Alla barnhushåll	19	210 600	16 430	14 800

Källa: HEK 2002 (SCB), RFV:s bearbetningar.

Så här långt kan det konstateras att antalet och andelen barnhushåll som erhåller bostadsbidrag har minskat under perioden 1995 till 2002. År 2002 var det knappt 20 procent av barnfamiljerna som fick bostadsbidrag. Av dessa bodde 80 procent i större städer eller i någon av de tre storstadsregionerna och drygt 70 procent var ensamstående föräldrar.

Hur bor barnfamiljer med och utan bostadsbidrag?

I detta avsnitt av rapporten studeras hur svenska barnfamiljer bor. Boendeform, hustyp, utrymmesstandard och frågor rörande boende- och hushålls-ekonomi behandlas. Genomgående görs jämförelser mellan hushållstyperna och olika regioner. Även intressanta förändringar över tid redovisas.

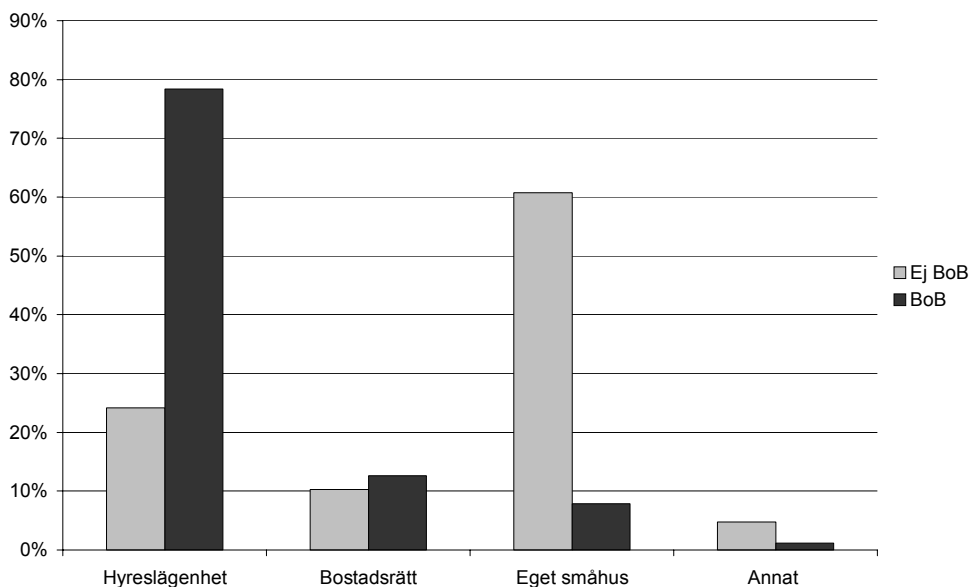
Boendeform

Det finns tre huvudsakliga boendeformer – hyresrätt, bostadsrätt och eget småhus. Därutöver kan man bo som inneboende, i andelslägenhet eller i jordbruksfastighet. Det vanligaste för hushåll i hyres- eller bostadsrätt är att de bor i en lägenhet i ett flerfamiljshus. Så behöver dock inte vara fallet. Rad-, par- och kedjehus finns både som hyres- och bostadsrätt. Hushåll i eget småhus kan bo i rad-, par- eller kedjehus eller i en friliggande villa. Gränserna mellan boendeformerna är således inte definierade efter hustypen utan efter hur bostaden och fastigheten ägs.

Andelen barnfamiljer som bor som inneboende eller i andelslägenheter är mycket liten, varför dessa tillsammans med hushåll i jordbruksfastigheter slagits samman i gruppen ”annat boende”.

Den vanligaste boendeformen för barnfamiljer i Sverige var år 2002 eget småhus. 51 procent av alla barnfamiljer bodde detta år i en friliggande villa eller ett rad-, par- eller kedjehus som de själva ägde, 34 procent bodde i hyresrätt och 11 procent i bostadsrätt. Denna fördelning avser samtliga barnhushåll men gruppen som får bostadsbidrag avviker kraftigt från denna fördelning. I figur 2 redovisas fördelningen över olika boendeformer för familjer med och utan bostadsbidrag. Det framgår tydligt att bostadsbidragstagare huvudsakligen bor i hyresrätt, nästan 8 av 10 har denna boendeform. Av barnhushållen utan bostadsbidrag är det en knapp fjärdedel som bor i hyresrätt. Majoriteten av barnhushållen utan bostadsbidrag – 6 av 10 – bor i egna småhus. Av de med bostadsbidrag är det bara 8 procent som bor i eget småhus. Andelen som bor i bostadsrätt skiljer sig inte markant mellan grupperna.

Figur 2 Andelen i olika boendeformer för barnfamiljer med respektive utan bostadsbidrag. År 2002

Källa: HEK 2002 (SCB), RFV:s bearbetningar.

För bostadsbidragshushållen föreligger inga större skillnader mellan ensamstående och sammanboende vad avser den procentuella fördelningen över olika boendeformer. Det är mellan 73 och 86 procent av bostadsbidragstagarna i samtliga hushållstyper som bor i hyresrätt.

I tabell 6 redovisas antalet hushåll i olika boendeformer uppdelat per hushållstyp och om de fått bostadsbidrag under året eller ej. Även andelen i respektive kategori som under år 2002 fick bostadsbidrag redovisas.

Tabell 6 Antal hushåll i olika boendeformer uppdelat per hushållstyp och om de fick bostadsbidrag under året samt andelen med bostadsbidrag. År 2002

		<i>Hyresrätt</i>	<i>Bostadsrätt</i>	<i>Eget småhus</i>	<i>Annat</i>	<i>Summa</i>
		<i>Antal</i>	<i>Antal</i>	<i>Antal</i>	<i>Antal</i>	<i>Antal</i>
E1	Ej BoB	38 900	16 900	24 000	2 400	82 100
	BoB	62 500	8 800	1 400	300	73 000
	% med Bob	62 %	34 %	5 %	11 %	47 %
E2+	Ej BoB	13 700	4 800	19 400	1 300	39 300
	BoB	57 300	10 900	8 200	1 400	77 700
	% med Bob	81 %	69 %	30 %	50 %	66 %
G/S1	Ej BoB	76 400	32 600	153 400	14 600	277 000
	BoB	12 200	1 000	1 800	300	15 300
	% med Bob	14 %	3 %	1 %	2 %	5 %
G/S2	Ej BoB	65 700	30 600	249 900	14 200	360 400
	BoB	16 600	3 300	2 500	300	22 500
	% med Bob	20 %	10 %	1 %	2 %	6 %
G/S3+	Ej BoB	24 900	8 600	106 000	11 100	150 600
	BoB	16 400	2 500	2 900	300	22 100
	% med Bob	40 %	23 %	3 %	2 %	13 %
Samtl.	Ej BoB	219 600	93 500	552 600	43 600	909 400
	BoB	165 000	26 500	16 600	2 500	210 600
	% med Bob	43 %	22 %	3 %	5 %	19 %

Källa: HEK 2002 (SCB), RFV:s bearbetningar.

Det framgår av tabellen att drygt 40 procent av alla barnhushåll i hyresrätt fick bostadsbidrag under året. För barnfamiljer i bostadsrätt var andelen drygt 20 procent och av barnfamiljerna i eget småhus var det endast 3 procent som fick bostadsbidrag. Genomgående för alla boendeformer gäller att andelen hushåll med bostadsbidrag var lägre för de sammanboende än för de ensamstående.

Det finns vissa regionala skillnader som kan vara värda att lyfta fram. För det första är andelen som bor i egna småhus lägre i storstadsregionerna jämfört med övriga landet, i synnerhet gäller detta Stockholm. I storstadsregionerna

är det betydligt vanligare än i övriga regioner att barnfamiljerna bor i bostadsrätt. För det andra visar det sig vara relativt vanligt att bostadsbidragsmottagande barnhushåll på glesbygden bor i egna småhus, 23 procent jämfört med 8 procent för riket som helhet. För det tredje skiljer sig de utbetalade beloppen inte nämnvärt mellan regionerna undantaget glesbygden där beloppen är betydligt lägre.

Utrymmesstandard

Som nämndes ovan har tidigare studier kunnat konstatera att svenska hushåll bor i relativt rymliga bostäder, mätt som kvadratmeter per person. Det data-material som ligger till grund för denna studie gör det möjligt att studera antalet kvadratmeter för hushållet totalt och per person samt antalet rum. Utifrån detta är det möjligt att studera antalet familjer som räknas som trångbodda enligt den nu mest använda normen.

I tabell 7 redovisas det genomsnittliga antalet rum – köket oräknat – och bostadens genomsnittliga yta för respektive hushållstyp uppdelat på dem som fick respektive inte fick bostadsbidrag under året. Ser man till samtliga barnhushåll utan bostadsbidrag bodde den genomsnittliga familjen år 2002 på 124 kvadratmeter fördelat på 4,8 rum och kök. För bostadsbidragshushållen var samma år den genomsnittliga ytan 89 kvadratmeter fördelat på 3,4 rum och kök. Genomsnittsytan var således 35 kvadratmeter mindre för bostadsbidragshushållen. De hushåll som fick bostadsbidrag hade emellertid i genomsnitt färre hushållsmedlemmar, när ytan per person studeras blir skillnaden 4,5 kvadratmeter per person.

De ensamstående har större yta per person jämfört med de sammanboende då det i genomsnitt är färre personer i dessa hushåll. Jämförs bostadsytan mellan de som får respektive inte får bostadsbidrag för respektive hushållstyp framgår att skillnaden är mellan 8 och 10 kvadratmeter per person.

Tabell 7 Genomsnittligt antal rum och yta för respektive hushållstyp uppdelat på hushåll som fick respektive inte fick bostadsbidrag. År 2002

Hushållstyp		Antal rum (exkl. kök)		Yta i kvadratmeter		skillnad yta per person (kvm)
		per hushåll	per person	per hushåll	per person	
E1	Ej BoB	3,6	1,7	94,1	45,2	-7,9 *
	BoB	2,9	1,4	76,5	37,3	
E2+	Ej BoB	4,6	1,4	121,4	37,0	-8,8 *
	BoB	3,7	1,1	95,2	28,2	
G/S1	Ej BoB	4,5	1,4	117,3	37,6	-10,5 *
	BoB	3,2	1,0	84,1	27,1	
G/S2	Ej BoB	4,9	1,2	128,9	32,0	-9,8 *
	BoB	3,5	0,9	89,9	22,2	
G/S3+	Ej BoB	5,6	1,1	140,5	27,0	-7,7 *
	BoB	4,2	0,8	106,6	19,2	
Samtliga#	Ej BoB	4,8	1,3	123,8	34,3	-
	BoB	3,4	1,1	88,5	29,7	

*Skillnaderna mellan grupperna BoB och Ej BoB är statistiskt signifikanta på 1 %-nivån.

Anm. #Gruppen "samtliga" avser samtliga barnhushåll, dvs summan av de ovanstående kategorierna. För samtliga bör man vara försiktig med att jämföra bostadsbidragshushållen med hushållen utan bostadsbidrag då skillnaderna till stor del beror på att sammansättningen av hushåll är olika i de båda kategorierna.

Källa: HEK 2002 (SCB), RFV:s bearbetningar.

Tabell 7 visar vidare att det bara är sammanboende bostadsbidragshushåll med två, tre eller fler barn som i genomsnitt har mindre än ett rum per person.

En del av den skillnad i bostadsstorlek som tabell 7 visar beror på att hushåll utan bostadsbidrag i högre utsträckning bor i egna småhus som i genomsnitt är något större än hyresrätterna. I tabell 8 nedan redovisas antal rum och ytan per person enbart för hushåll i hyresrätt. Som framgår av tabellen så minskar skillnaderna i bostadsyta mellan hushållen när endast de i hyresrätt studeras. En viss skillnad finns dock kvar i synnerhet för de sammanboende med ett eller två barn. Ser man till hela gruppen, utan att ta hänsyn till hushållstyp, ser det ut som om bostadsbidragstagarna har något större yta per person. Det-

ta beror dock på det faktum att de ensamstående – som har större yta per person – är dominerande i gruppen bostadsbidragstagare. I gruppen utan bostadsbidrag är de sammanboende dominerande, dessa har i genomsnitt mindre yta per person.

Tabell 8 Yta och antal rum per person för respektive hushållstyp uppdelat på hushåll som fick respektive inte fick bostadsbidrag. ENDAST HUSHÅLL I HYRESRÄTT. ÅR 2002

Hushållstyp		Antal rum (exkl. kök)	Yta i kvadratmeter	
		per person	per person	skillnad yta per person (kvm)
E1	Ej BoB	1,5	39,0	-1,9 *
	BoB	1,4	37,1	
E2+	Ej BoB	1,0	27,2	-1,0 *
	BoB	1,0	26,2	
G/S1	Ej BoB	1,1	28,9	-4,6 *
	BoB	0,9	24,3	
G/S2	Ej BoB	1,0	23,9	-3,3 *
	BoB	0,8	20,6	
G/S3+	Ej BoB	0,8	19,8	-1,9 *
	BoB	0,7	17,9	
Samtliga#	Ej BoB	1,1	28,1	-
	BoB	1,1	28,8	

*Skillnaderna mellan grupperna BoB och Ej BoB är statistiskt signifikanta på 1 %-nivån.

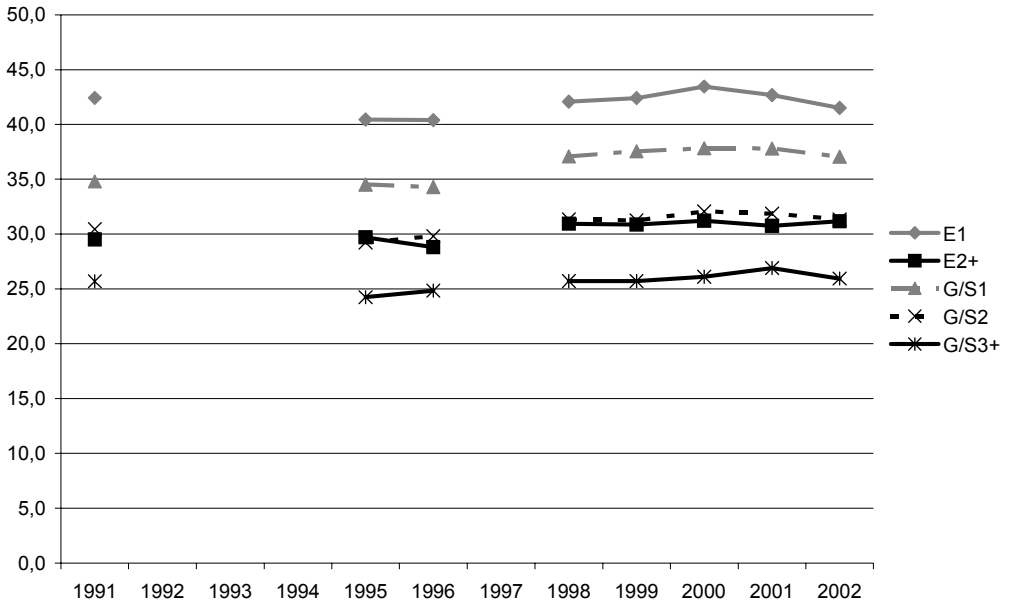
Anm. #Gruppen ”samtliga” avser samtliga barnhushåll, dvs summan av de ovanstående kategorierna. För samtliga bör man vara försiktig att jämföra bostadsbidragshushållen med hushållen utan bostadsbidrag då skillnaderna till stor del beror på att sammansättningen av hushåll är olika i de båda kategorierna.

Källa: HEK 2002 (SCB), RFV:s bearbetningar.

De olika hushållstypernas genomsnittliga utrymmesstandard, mätt som kvadratmeter per person, har inte förändrats nämnvärt under perioden mellan åren 1991 till 2002. Detta framgår av figur 3. De små förändringar som kan urskiljas är att den genomsnittliga ytan minskade något mellan år 1991 till mitten av 1990-talet, därefter tenderar ytan ha ökat något. Det finns en ten-

dens i materialet till minskad yta per person åren 2000 till 2002. Samtliga förändringar är emellertid små och för att dra några slutsatser bör kompletterande och mer omfattande analyser genomföras.

Figur 3 Genomsnittligt antal kvadratmeter per person i olika hushållstyper åren 1991, 1995–1996, 1998–2002

Källa: HEK 1991, 1995–1996 och 1998–2002 (SCB), RFV:s bearbetningar.

Som nämndes i inledningen till denna rapport har normen för trångboddhet förändrats kraftigt under 1900-talet. Enligt den nu mest använda normen, trångboddhetsnorm 2, är ett hushåll trångbott om det är mer än två boende

per rum, kök och vardagsrum oräknade.⁶ Tre personer i två rum och kök eller fem personer i tre rum och kök räknas således som trångbott enligt denna norm. Denna definition har sina svagheter genom att inte ta hänsyn till ytan. Ett hushåll på tre personer som bor i en etta på 150 kvadratmeter räknas som trångbott, det gör däremot inte ett hushåll bestående av fyra personer som bor i en trea på 60 kvadratmeter. För vårt vidkommande är detta dock inget större problem då en stor del av det svenska bostadsbeståndet är relativt standardiserat. Andelen som bor i riktigt stora lägenheter med få rum, eller vice versa, är relativt litet. Antalet rum i en bostad bedöms ge en god indikation på bostadens utrymmesstandard.

I tabell 9 nedan redovisas andelen och antalet trångbodda hushåll enligt trångboddhetsnorm 2 åren 1991, 1995, 2000 och 2002. År 2002 var 4 procent av alla barnfamiljer trångbodda, för familjer utan bostadsbidrag var andelen 3 procent för familjer med bostadsbidrag var andelen 7 procent. För att ett hushåll bestående av två personer ska räknas som trångbott enligt norm 2 ska de bo i en etta vilket förklarar att hushåll bestående av en ensamstående förälder med ett barn i mycket liten utsträckning är trångbodda. Andelen trångbodda är något högre för ensamstående med två barn eller fler men det ligger inte över genomsnittet för samtliga barnfamiljer.

Högst antal och andel trångbodda finner vi för de sammanboende föräldrarna med ett barn respektive de sammanboende med 3 barn eller fler. Detta gäller för samtliga studerade år. Av de hushåll i dessa kategorier som har bostadsbidrag är en mycket hög andel trångbodda. År 2002 var det ungefär vart fjärde hushåll i dessa kategorier som var trångbott. Hur kan detta förklaras? För de sammanboende med ett barn som får bostadsbidrag kan en förklaring vara att det där finns en stor grupp unga familjer som befinner sig i början av familjebildningen och ännu inte funnit sig en lämplig bostad. För en familj med ett mycket litet barn behöver det inte upplevas som ett stort problem att leva i en liten bostad, det är först när barnen blir lite äldre som utrymmeskraven ökar.

---

⁶ Trångboddhetsnorm 2 infördes i mitten av 1960-talet efter förslag av Bostadsbyggnadsutredningen. Denna norm används ofta i internationella sammanhang och är fortfarande bostadspolitikens officiella trångboddhetsnorm. Norm 1 var den gällande innan norm 2. Enligt norm 1 är två personer per rum, köket oräknat, acceptabel utrymmesstandard. År 1974 formulerades norm 3 som tar fasta på barnfamiljernas situation och enligt vilken varje barn ska ha tillgång ett eget rum. Denna norm har emellertid aldrig införts officiellt. Hyresgästernas riksförbund har föreslagit en norm 4 enligt vilken alla hushållsmedlemmar ska ha tillgång till eget rum. Denna norm har emellertid aldrig använts i något officiellt bostadspolitiskt sammanhang.

Det kan också i gruppen sammanboende med ett barn finnas studenter eller andra unga familjer utan förankring på arbetsmarknaden som inte har råd att hyra eller köpa en tillräckligt stor bostad.

Att de stora familjerna med tre barn eller fler i högre utsträckning är trångbodda är föga förvånande. Många barn kräver stor bostad, en stor bostad är dyrare än en liten samtidigt som många barn kostar mer än få. Samtidigt är det färre sammanboende med barn som erhåller bostadsbidrag bland annat på grund av den individuella inkomstprövningen. De sammanboende som ändå får bostadsbidrag har en riktigt svag ekonomisk situation och en stor andel av dessa hushåll kan uppenbarligen inte hålla sig med tillräckligt stora bostäder.

Tabell 9 Antal och andel trångbodda enligt norm 2 år 1991, 1995, 2000 och 2002. Procent

Hushållstyp		1991		1995		2000		2002	
		Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
E1	Ej BoB	1 000	2	200	1	900	1	100	0
	BoB	1 200	2	1 700	2	200	0	300	0
E2+	Ej BoB	1 400	7	—*	—*	2 200	7	1 400	3
	BoB	4 000	7	4 300	5	3 100	3	4 100	5
G/S1	Ej BoB	22 100	8	22 300	9	12 000	4	14 400	5
	BoB	5 000	20	9 500	20	3 400	17	3 700	24
G/S2	Ej BoB	5 600	2	3 600	1	3 300	1	4 400	1
	BoB	2 600	5	1 600	2	2 800	10	1 100	5
G/S3+	Ej BoB	10 300	8	3 500	4	9 200	6	8 000	5
	BoB	8 100	14	11 800	16	6 000	25	6 000	27
Samtliga	Ej BoB	40 400	5	29 600	5	27 500	3	28 300	3
	BoB	20 800	8	29 000	7	15 500	6	15 200	7
Samtliga		61 200	6	58 600	6	43 000	4	43 400	4

Anm. *Uppgift saknas på grund av litet urval

Källa: HEK 1991, 1995, 2000 och 2002 (SCB), RFV:s bearbetningar.

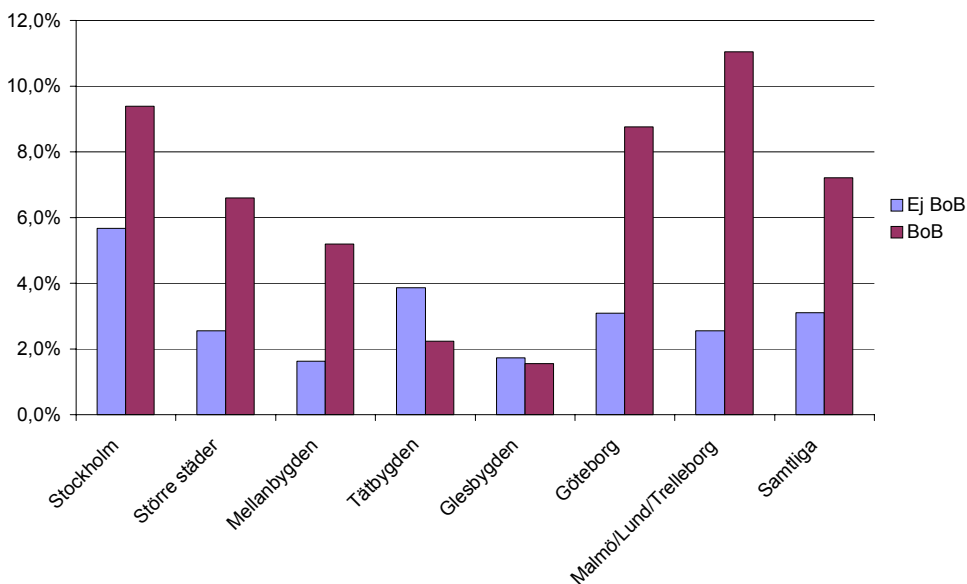
Ser man på utvecklingen över den studerade tidsperioden finner man att antalet trångbodda minskat från 61 000 barnhushåll till ca 43 000, vilket motsva-

rar en minskning från 6 procent av alla barnhushåll till 4 procent. Sett över hela perioden har antalet trångbodda minskat i samtliga hushållstyper, undantaget ensamstående med två barn eller fler för vilka antalet är oförändrat.

Studeras andelen trångbodda hushåll i de olika kategorierna finner man att andelen minskar för samtliga kategorier undantaget sammanboende familjer med bostadsbidrag. Detta speglar det faktum att gruppen sammanboende med bostadsbidrag minskat i antal över den studerade tidsperioden. Kvar i bostadsbidragssystemet är endast de sammanboendehushåll som har en mycket svag ekonomi.

I figur 4 visas de regionala skillnaderna i andelen trångbodda. Den högsta andelen trångbodda finns föga förvånande bland bostadsbidragstagare i de tre storstadsregionerna. Problemen med trångboddhet i Malmöområdet har uppmärksammats i tidigare studier där man funnit att uppemot en tredjedel av alla hushåll är trångbodda i vissa mer utsatta områden (Popoola 1999). Bland hushåll utan bostadsbidrag är andelen trångbodda högst i Stockholm. De övriga regionerna avviker inte i nämnvärd utsträckning från riksgenomsnittet.

Figur 4 Andelen trångbodda barnhushåll i olika regioner. År 2002

Källa: HEK 2002 (SCB), RFV:s bearbetningar.

Det kan så här långt konstateras att bostadsbidragshushållen i högre utsträckning bor i hyresrätt, de har i genomsnitt något färre rum per person, de har mindre yta per person och en större andel av dem är trångbodda jämfört med övriga barnfamiljer.

Boende och hushållsekonomi

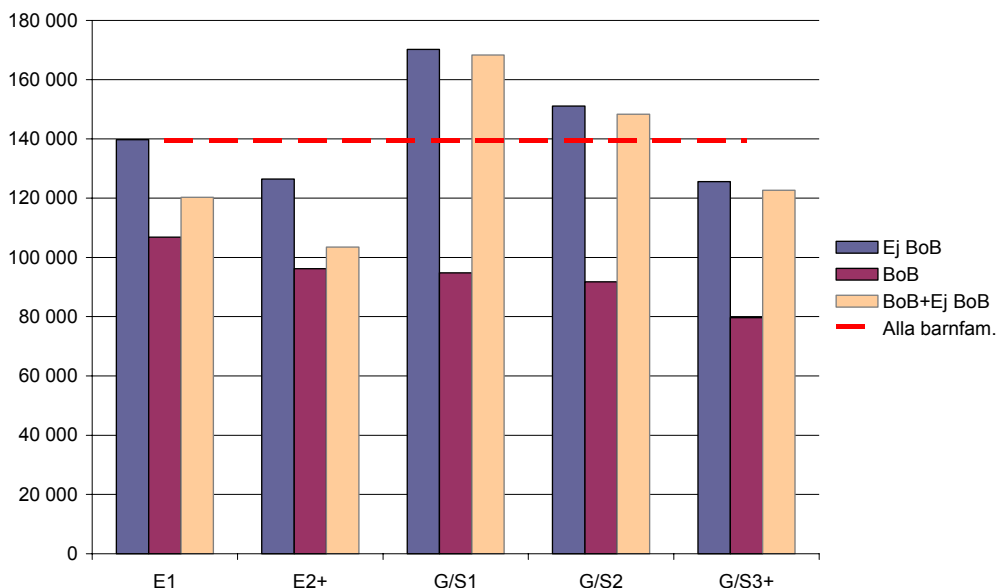
Ett hushålls möjligheter att välja bostad är starkt kopplad till dess ekonomiska situation. Ett mått på ett hushålls ekonomiska standard är disponibel inkomst per konsumtionsenhet. Detta är ett mått på den inkomst hushållet kan disponera efter det att skatter dragits ifrån och olika transfereringar lagts till och när hänsyn är tagen till försörjningsböda.⁷ I figur 5 redovisas disponibel inkomst per konsumtionsenhet för de olika hushållstyperna uppdelat på dem som under året fick, respektive inte fick, bostadsbidrag. Mätt på detta sätt har sammanboende som inte får bostadsbidrag och som har ett eller två barn den bästa genomsnittliga ekonomiska standarden, därefter följer de ensamstående utan bostadsbidrag som har ett barn.

Bostadsbidragshushållen har betydligt lägre ekonomisk standard jämfört med de hushåll som inte får bostadsbidrag. Detta gäller för samtliga hushållstyper men särskilt markant är skillnaden för de sammanboende föräldrarna. Den individuella inkomstprövningen gör att det bara är de allra mest utsatta av de sammanboende hushållen som blir berättigade till bostadsbidrag. Det är således en betydligt lägre andel av dessa hushåll som får bostadsbidrag men de som får det har i genomsnitt en mycket svag ekonomisk standard. I synnerhet gäller detta bostadsbidragsmottagande hushåll bestående av sammanboende med tre barn eller fler. Deras ekonomiska standard ligger 43 procent lägre än genomsnittet för samtliga barnfamiljer, den ligger 25 procent lägre än den ekonomiska standarden för bostadsbidragshushåll bestående av en ensamstående förälder med ett barn och 17 procent lägre än dito med två barn. Med tanke på att 27 procent av de sammanboende bostadsbidragshushållen som hade tre barn eller fler var att betrakta som trångbodda finns det anledning att tro att detta är en ekonomiskt utsatt och marginaliserad grupp.

---

⁷ I denna studie används en skala som ger en vuxen person vikten 1,0. Ytterligare vuxna i hushållet och barn 18 år eller äldre ges vikten 0,55 och varje barn 0-17 år ges vikten 0,47. Ett hushåll bestående av två vuxna och två barn 0-17 år består således av $1+0,55+0,47+0,47=2,49$ konsumtionsenheter. För en mer utförlig beskrivning och diskussion se RFV (2003).

Figur 5   **Disponibel inkomst i kronor per konsumtionsenhet och år.**
År 2002

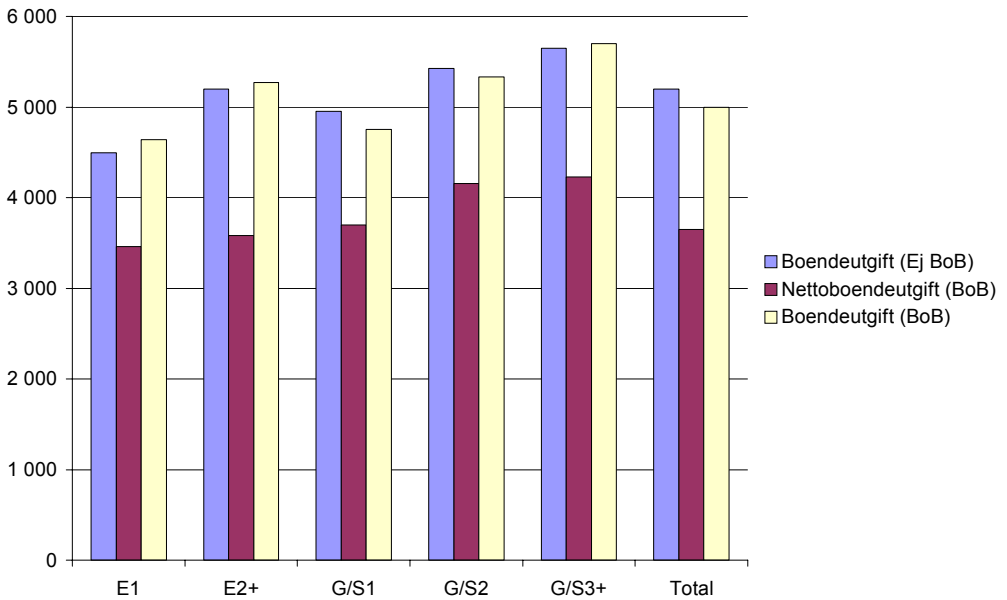
Källa: HEK 2002 (SCB), RFV:s bearbetningar.

Figur 6 visar barnhushållens genomsnittliga boendeutgift per månad. Den första stapeln anger boendeutgiften för hushåll utan bostadsbidrag. Den mellersta stapeln anger nettoboendeutgiften – dvs. boendeutgift minus bostadsbidrag – för hushåll med bostadsbidrag. Den tredje stapeln slutligen anger boendeutgiften för bostadsbidragshushållen. Här definieras boendeutgiften för hushåll i hyresrätt som hyran plus eventuella kostnader för uppvärmning om detta inte ingår i hyran. För hushåll i bostadsrätt är boendeutgiften avgiften till föreningen plus 70 procent av räntekostnaderna. För hushåll i egna småhus är boendeutgiften summan av fastighetsskatten, uppvärmnings- och driftkostnaderna, 70 procent av räntekostnaderna för boendet samt eventuell tomträttsavgäld.⁸

⁸ Det kan vara värt att poängtera att definitionen av boendeutgiften här är något annorlunda än definitionen av den bostadskostnad som ligger till grund för beräkningen av bostadsbidraget. I praktiken blir emellertid skillnaderna relativt små.

Som framgår av figuren är det relativt små skillnader i boendeutgift mellan hushåll med och utan bostadsbidrag. För ensamstående föräldrar tenderar boendeutgiften att i genomsnitt vara något högre för hushållen med bostadsbidrag, skillnaderna är emellertid små – omkring 100 kronor i månaden. För de sammanboende hushållen med bostadsbidrag är boendeutgiften något lägre jämfört med hushållen utan bostadsbidrag, med undantag för de med tre barn eller fler. Också för dessa hushåll är emellertid skillnaderna små.

Figur 6 Genomsnittlig boendeutgift i kronor per månad år 2002

Källa: HEK 2002 (SCB), RFV:s bearbetningar.

Värdena i figur 6 påverkas inte nämnvärt om hushåll i egna småhus eller bostadsrätt utesluts ur beräkningarna. Relationerna mellan grupperna är desamma och nivån påverkas enbart marginellt.

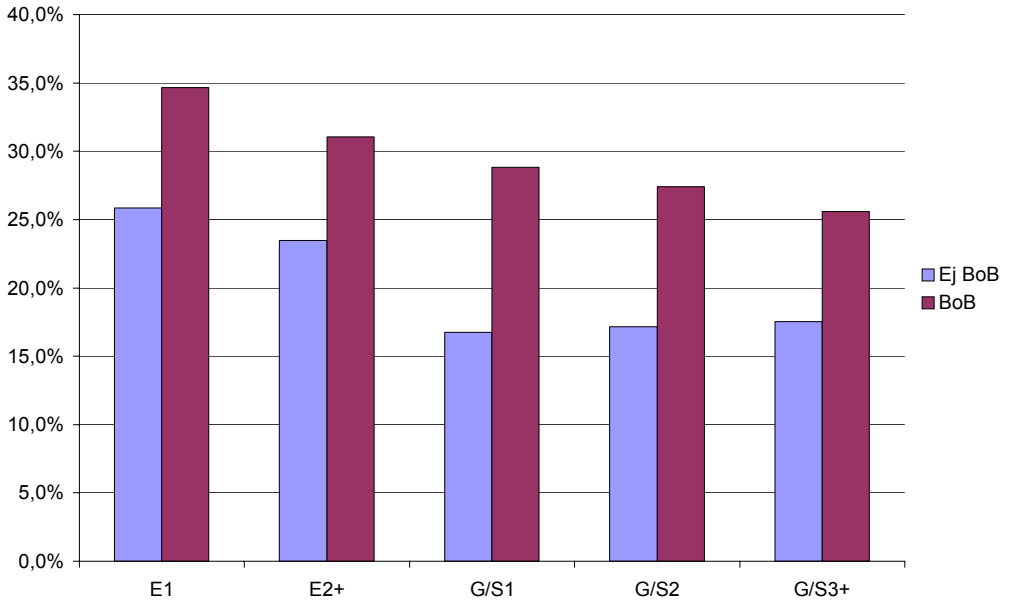
Figur 7 anger boendeutgiftens genomsnittliga andel av den disponibla inkomsten för de olika hushållstyperna. I de beräkningar som ligger till grund för figuren är bostadsbidraget inräknat i den disponibla inkomsten. Boendeutgiften är den faktiska utgiften för boendet så som den finns redovisad ovan, dvs. utan hänsyn tagen till bostadsbidraget. Detta innebär att det finns ett samband mellan täljare och nämnare vid beräkningen boendeutgiftens andel av disponibel inkomst för hushåll med bostadsbidrag. Om boendeutgiften

ökar, ökar också bostadsbidraget och därmed den disponibla inkomsten, givet att boendegtiften ligger under den övre gräns som ger rätt till bostadsbidrag. Figur 7 ger emellertid ändå en korrekt beskrivning av hur stor andel av den inkomst hushållet faktiskt har att röra sig med som går till boendet.

Av figuren framgår att bostadsbidragshushållen lägger en betydligt större del av sin disponibla inkomst på boendet. Den viktigaste förklaringen till denna iakttagelse är att hushåll med bostadsbidrag i genomsnitt har lägre hushållsinkomster vilket bidrar till att deras boendegtifter är en större andel av den disponibla inkomsten.

En förklaring till att ensamstående lägger en större del av sin inkomst på boendet är, förutom att de har lägre hushållsinkomster än sammanboende, att dessa hushåll också har den största bostadsytan per person. Det finns vissa stordriftfördelar i boendet, det behövs t.ex. ett kök och en hall vare sig man är två eller sex personer och det räcker i allmänhet med ett sovrum till föräldrarna även om de är sammanboende. Detta faktum gör att mindre bostäder i genomsnitt blir dyrare per ytenhet än stora bostäder samt att hushåll bestående av många personer klarar sig på mindre yta per person, de är fler som delar på de gemensamma utrymmena.

Figur 7 Boendeutgiftens andel av disponibel inkomst. År 2002

Källa: HEK 2002 (SCB), RFV:s bearbetningar.

Avslutande diskussion

Hur påverkar bostadsbidragen barnfamiljernas bostadskonsumtion och hur skulle de bota bostadsbidraget inte fanns? Detta är en intressant frågeställning som sätter den bostadspolitiska målsättningen med bostadsbidraget i fokus. Eftersom denna studie huvudsakligen är beskrivande så är det inte möjligt att dra några säkra slutsatser om orsakssamband. För detta skulle det krävas ett mer analytiskt tillvägagångssätt. De två mest lämpade metoderna är antingen ett experimentellt upplägg, eller en före/efter-studie. Inget av dessa alternativ är möjligt för Sveriges vidkommande. Bostadsbidraget har funnits sedan 1930-talet och alla barnfamiljer med låga inkomster har möjlighet att få bidrag givet att deras bostad uppfyller de uppställda ytkraven. Utifrån den deskriptiva statistiken och tidigare genomförda studier kan emellertid ett antal fakta sammanfattas vilket kan ge indikationer på bidragets effekter som i sin tur reser nya frågor att utreda.

För det första kan det konstateras att bostadsbidragshushåll har mindre yta och färre rum per person. Barnfamiljer med bostadsbidrag är också i högre utsträckning trångbodda. I synnerhet gäller detta sammanboende föräldrar. Regelförändringarna i bostadsbidraget och den ekonomiska utvecklingen under slutet av 1990-talet och början av 2000-talet har inneburit att det är färre hushåll som är beroende av bostadsbidrag. Gruppen sammanboende med bostadsbidrag har minskat mer radikalt än gruppen ensamstående med bostadsbidrag. Den grupp sammanboende som fortfarande får bostadsbidrag är en grupp med en mycket svag ekonomi och en stor andel av dem är trångbodda.

För det andra finns det ingenting som tyder på att bostadsbidragstagare bor i vare sig dyrare eller billigare bostäder än hushåll utan bostadsbidrag. De lägger däremot en betydligt större andel av sin disponibla inkomst på boendet. Dessa resultat kan tolkas som att bostadsbidragshushåll genom bidraget har möjlighet att efterfråga lika dyra bostäder som hushåll utan bostadsbidrag. Denna tolkning är emellertid inte invändningsfri och en diskussion kring detta följer nedan.

För det tredje bor barnfamiljer med bostadsbidrag nästan uteslutande i hyresrätt, 8 av 10 har denna boendeform. Barnfamiljer utan bostadsbidrag bor företrädesvis i egna småhus. Studier kring barnfamiljers preferenser vad gäller olika boendeformer visar att barnfamiljer tenderar att se eget hus som det mest attraktiva alternativet. För att ett hushåll ska kunna välja eget småhus

krävs emellertid eget kapital, ett kapital som hushållen med bostadsbidrag saknar.

Dessa tre iakttagelser reser frågan om hushållens valmöjligheter. I vilken mån kan hushållen välja bostad och boendekostnad? Ett hushålls val av boende sker i två steg. För det första väljer hushållet inom vilken region de ska bo. Detta val påverkas i stor utsträckning av möjligheterna att få arbete men en barnfamilj rör sig inte lättvindigt mellan olika regioner, i synnerhet inte när barnen är i skolåldern. För det andra väljer hushållet en bostad inom den region de valt att bosätta sig i. Varje hushåll måste anpassa sin bostadskonsumtion efter den boendekostnad som hushållet klarar av. Boendekostnaden beror på efterfrågan och utbud på bostäder i regionen, boendeformen och samhälls-ekonomiska faktorer som räntenivåer, fastighets- och energiskatter samt eventuella regleringar. Det förekommer stora regionala skillnader i Sverige vad avser främst efterfrågan på bostäder. Landets tillväxtregioner har kännetecknats av bostadsbrist med långa köer på hyresmarknaden och kraftiga prisstegringar på bostadsrätter och småhus. I andra regioner står lägenheter outhyrda och småhusen är svårsålda trots relativt låga priser. I tillväxtregionerna krävs höga inkomster och ett betydande kapital för att kunna köpa ett eget hus eller en bostadsrätt, i glesbygden kan även hushåll med relativt låga inkomster köpa sin egen bostad. Valmöjligheterna för ett enskilt hushåll beror således till stor del på i vilken del av landet de önskar och kan bo samt deras inkomster och tillgång till eget kapital.

Det framgår av denna undersökning att 80 procent av barnhushållen med bostadsbidrag bor i de tre storstäderna eller i andra större städer med mer än 90 000 invånare. Vidare framgår att en klart övervägande majoritet av barnhushållen med bostadsbidrag bor i hyreslägenheter medan en majoritet av barnhushållen utan bostadsbidrag valt eget småhus. Hushållen med bostadsbidrag har låga inkomster, i synnerhet gäller detta för de sammanboende. De saknar därmed möjlighet att bygga upp det kapital som är nödvändigt för att kunna köpa eget hus eller bostadsrätt. För dessa hushåll är hyreslägenhet i princip det enda alternativet. Det blir därmed en angelägen uppgift att vidare studera vilka möjligheter hushåll med bostadsbidrag har att påverka sin egen bostadskonsumtion.

Det är en självklarhet att hushåll med god ekonomi har större valmöjligheter vad gäller boendet – de är friare i valet av boendeform – men ett hushåll i eget hus eller bostadsrätt kan i viss mån också välja att sänka sina boendekostnader genom att amortera på lånen, utföra underhållsarbete själv, minska energiförbrukningen eller sälja huset eller bostadsrätten och flytta till ett billigare alternativ. Dessa alternativ står inte på samma sätt öppna för hushåll i

hyresrätt. Hyrorna är reglerade enligt bruksvärdessystemet och lägenhetsutbudet är i många områden relativt standardiserat. I hyran ingår kostnader för exempelvis fastighetsförvaltning, underhåll och drift – kostnader som den enskilde hyresgästen svårigen kan påverka nämnvärt. Det den enskilde hyresgästen kan påverka är val av storlek på bostaden. Studien har visat att barnfamiljer med bostadsbidrag i genomsnitt bor i mindre bostäder än barnfamiljer utan bostadsbidrag. En stor del av denna skillnad förklaras emellertid av att hushållen med bostadsbidrag bor i hyreslägenheter och dessa är i genomsnitt mindre än de egna småhusen. Skillnader i bostadsyta kvarstår dock även om enbart hushåll i hyresrätt studeras. I termer av yta har bostadsbidragshushållen därför en lägre bostadskonsumtion. Det är – som nämndes ovan – inga större skillnader i boendeutgiftens storlek mellan hushåll med och utan bostadsbidrag.

En slutsats av detta är att hushåll med svag ekonomi – vare sig de får bostadsbidrag eller ej – i princip är hänvisade till hyresmarknaden. På hyresmarknaden är hushållets möjligheter att påverka sina egna boendekostnader begränsade. Ett hushåll med god ekonomi kan i högre utsträckning välja boendeform och har därmed större möjligheter att påverka sin egen boendekostnad.

Vilken roll spelar då bostadsbidraget? Trots att det är betydligt färre som får bostadsbidrag år 2002 jämfört med 1995 finns det ingenting i det datamaterial som använts i denna studie som tyder på att bostadsstandarden har försämrats markant under denna period. Jämförelsen blir emellertid något haltande över tid då det inte finns möjlighet att följa de hushåll som under perioden blivit av med, eller fått kraftigt minskade bidrag. Det studien emellertid visar är att det är färre trångbodda barnfamiljer år 2002 jämfört med åren 1991 och 1995. Den genomsnittliga ytan per person är under samma period i princip oförändrad. Ett stort antal sammanboendehushåll förlorade bostadsbidraget i samband med införandet av den individuella inkomstprövningen år 1997. Det finns inga indikationer i detta material på att detta har påverkat gruppen sammanboendes bostadsstandard nämnvärt. Det är färre trångbodda sammanboende familjer år 2002 jämfört med år 1995. Eftersom datamaterialet inte gör det möjligt att följa enskilda hushåll över tid ska resultaten tolkas med försiktighet.

Den preliminära slutsats som kan dras av detta är att bostadsbidraget främst är ett ekonomiskt stöd till barnfamiljer med svag ekonomi. Dess inverkan på bostadsstandarden tycks vara begränsad. Det går dock inte att utesluta att bostadsbidraget har betydelse för utrymmesstandarden för de bostadsbidragshushåll med allra sämst ekonomi.

Referenser

Atterhög, M (2003) Effekter av förändringar i konkurrenssituation på bostadshyresmarknaden. Del II: Förändringar i boendekvaliteten, Rapport nr 16, KTH:s bostadsprojekt, Kungliga Tekniska Högskolan (KTH). Stockholm.

Boverket (2000) Bostadsbidragen under 90-talet – ett samarbetsprojekt mellan Boverket och försäkringskassorna i Blekinge-, Kalmar- och Kronobergs län, Boverket. Karlskrona.

Enström, C och B. Turner (2001) ”Bostadsbidrag och prisbildning – en kunskapsöversikt”, bilaga 6 till SOU 2001:24 ”Ur Fattigdomsfällan”. Stockholm.

ESO (1999) Bostad sökes – en ESO-rapport om de hemlösa i folkhemmet, ds 1999:46, Expertgruppen för Studier i Offentlig ekonomi (ESO). Stockholm.

Lind, H., A. Hellström, M. Atterhög och H Song (2003) Är det motiverat att underlätta för hushåll med låga inkomster att äga sin bostad – och hur ska det i så fall göras?, Rapport nr 23 i KTH:s Bostadsprojekt, Kungliga Tekniska Högskolan (KTH). Stockholm.

Nilsson, A. och J. Flyghed (2004) ”Tryggare kan ingen vara? Vräkning av barnfamiljer: Förekomst, orsaker och konsekvenser”, kap. 6 i *Ekonomiskt utsatta barn*, ds 2004:41, Socialdepartementet. Stockholm.

Popoola, M (1999) Trångt i Herrgårdsmiljö – rapport om trångboddhet på Herrgården, IMER, Malmö Högskola. Malmö.

Prop. 1995/96:186 Nya regler för bostadsbidrag.

RFV (2001) Bostadsbidrag till barnfamiljer 1991 – 2000. RFV Analyserar 2001:14, Riksförsäkringsverket (RFV). Stockholm.

RFV (2003) Resultatindikatorer för den ekonomiska familjepolitiken, RFV Analyserar 2003:11, Riksförsäkringsverket (RFV). Stockholm.

SCB (2004) Inkomstfördelningsundersökningen 2002. Redovisning på riksnivå, Statistiska meddelanden HE 21 SM 0401, Statistiska Centralbyrån (SCB). Stockholm.

Socialstyrelsen (2000) Hemlösa i Sverige 1999 – vilka är de och vilken hjälp får de?, Socialstyrelsen följer upp och utvärderar 2000:1, Socialstyrelsen. Stockholm.

Socialstyrelsen (2002) Ekonomiskt bistånd 2001 – årsstatistik över antalet hushåll, biståndsmottagare med mera, Statistik Socialtjänst 2002:6, Socialstyrelsen. Stockholm.

SOU (1995) Bostadsbidragen – effektivare inkomstprövning – besparingar, Betänkande av bostadsbidragsutredningen '95, SOU 1995:133. Stockholm.

SOU (1997) Delade städer, Betänkande av Storstadskommittén, SOU 1997:118. Stockholm.

SOU (2001) Ur Fattigdomsfällan, Slutbetänkande av Familjeutredningen, SOU 2001:24. Stockholm.

Werner, I-B (2003) Preferenser beträffande bostadskvaliteter – olika konsumentgruppers bostadsval, Forskningsrapport, Kungliga Tekniska Högskolan (KTH). Stockholm.

Barnfamiljernas bostadsstandard

Ett mål med svensk bostadspolitik är att alla ska ha tillgång till rymliga bostäder med god standard. Bostadsbidraget är både en del av bostadspolitik och en del av den ekonomiska familjepolitiken. I denna studie analyseras bostadsstandarden för barnfamiljer i Sverige. Syftet är att studera hur boendet skiljer sig för barnfamiljer med och utan bostadsbidrag.

Rapporten visar att barnfamiljer med bostadsbidrag har mindre yta och färre rum per person. Barnfamiljer med bostadsbidrag är också i högre utsträckning trångbodda, men samtidigt är trångboddhet inget utbrett problem för barnfamiljer i Sverige. Resultaten visar också att barnfamiljer med bostadsbidrag nästan uteslutande bor i hyresrätt, av familjerna utan bostadsbidrag bor en majoritet i eget småhus.

Den slutsats som dras i denna rapport är att hushåll med svag ekonomi – vare sig de får bostadsbidrag eller ej – i princip är hänvisade till hyresmarknaden. På hyresmarknaden är hushållets möjligheter att påverka sitt eget boende begränsad. Ett hushåll med god ekonomi kan i högre utsträckning välja boendeform och har därmed större möjligheter att också påverka såväl boendekostnad som bostadsstandard.